

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave Bergen

BACHD401

Predefinert informasjon

Startdato:	11-05-2023 09:00 CEST	Termin:	2023 VÅR
Sluttdato:	25-05-2023 14:00 CEST	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave - Bergen		
Flowkode:	203 BACHD401 1 OBE 2023 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	242
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	11108
----------------------	-------

Sett hake dersom Ja
besvarelsen kan brukes
som eksempel i
undervisning?:

Egenerklæring *: Ja
Inneholder besvarelsen Nei
konfidensielt
materiale?:

Jeg bekrefter at jeg har Ja
registrert
oppgavetittelen på
norsk og engelsk i
StudentWeb og vet at
denne vil stå på
uitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Barns medvirkning i en effektiv
barnehagehverdag

Children's participation in an effective
kindergarten

Kandidatnummer: 237 og 242.

BACHD401

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Veileder: Alicja Renata Sadownik

Innleveringsdato: 24.05.2023

Antall ord: 11 108

Jeg/Vi bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Da vi begynte på barnehagelærerstudiet høsten 2019, tenkte vi at vi hadde mange kunnskaper og erfaringer om barn og barnehage. Når vi i dag står like ved målstreken i vår fire år lange utdanning, ser vi at vi likevel har utviklet oss en god del siden den gang. Det ser vi som et godt tegn, og vi har som ambisjon å fortsette å utvikle oss så lenge vi lever. Arbeidet med denne bacheloroppgaven har vært en spennende og lærerik sluttspurt i vårt utdanningsløp som barnehagelærere. Det er med stolthet og ydmykhet vi snart trer inn i vår profesjon som barnehagelærere.

Underveis i arbeidet med denne oppgaven har vi fått veiledning og bistand som det er på sin plass å takke for.

Vi vil gjerne takke vår dyktige veileder, Alicja Renata Sadownik, for å ha vært et støttende stillas i vår skriveprosess. Hun har bydd på konstruktiv kritikk og oppbyggelige samtaler når vi opplevde at det buttet litt imot.

Vi vil også takke Hanne Blaafalk, Marie Brandvoll Haukenes og Dag Øyvind Lotsberg for gode og nyttige innspill til faglitteratur samt forskning i vår skriveprosess.

Sist, men ikke minst, vil vi takke våre informanter og forskningsbarnehage for at de tok seg tid til å delta i forskningen vår og delte sine tanker, refleksjoner og erfaringer med oss. Vi er klar over hvor travel en barnehagedag kan være, og vi setter stor pris på at det ble satt av tid til oss og vårt prosjekt.

Bergen, mai 2023.

Abstract

This bachelor thesis sheds a light on the issue of children's voice and participation in the context of kindergarten influenced by effectivity and New Public Management (NPM). In Norway the children's right to participation is written in the national law, which means that the kindergarten need to implement it in their daily pedagogical work. At the same time the kindergarten sector is strongly influenced by capitalistic effectivity logics – aspects that often contradict the focus on children and their participation. To explore how the kindergartens work to safeguard the children's participation in the daily life steered by NPM, we conducted a qualitative research - interviews with one headmaster and two pedagogical leaders. Our findings point out that work with children's participation in the context of effectivity demands awareness and continuous reflection of the staff in a learning organisation. Our conclusion points out at the importance of facilitation of kindergartens as a learning organization to navigate between conflicting forces influencing the sector.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	5
2.0 Teorigrunnlag	5
2.1 Barns rett til medvirkning	6
2.1.1 Barns rett til medvirkning i lov og rammeplan	6
2.1.2 Barnehagelærerrollen og barns rett til medvirkning	7
2.1.3 Barns rett til medvirkning - teoretiske perspektiver	7
2.2 Effektiv barnehage	10
2.2.1 Barnehagens rammer for bemanning	10
2.2.2 Barnehagen i et organisasjonsperspektiv	10
2.2.2.1 Barnehagen som en lærende organisasjon	13
2.2.3 New Public Management	14
2.3 Relevant forskning	15
3.0 Metode	17
3.1 Intervju som forskningsmetode	17
3.1.1 Kvalitativt intervju	17
3.2 Intervjuguide	18
3.3 Gjennomføring av intervju	19
3.4 Valg av informanter	19
3.4.1. Beskrivelse av informantene	20
3.5 Metode for analyse	20
3.5.1 Dataanalyse	21
3.6 Etske hensyn	24
3.7 Metodekritikk	25
4.0 Funn	25
4.1 Barns medvirkning	26
4.2 Effektiv barnehage	27
4.3 Barns medvirkning i en effektiv barnehagehverdag	28
5.0 Drøfting av funn	30
6.0 Avslutning	38
Litteraturliste	40
Vedlegg	43
Vedlegg 1: Intervjuguide.	43

1.0 Innledning

Barns rett til medvirkning er fastslått i rammeplan og lovverk for barnehagen.

Barnehagelovens (2005) § 3 understreker i forhold til medvirkning at “barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet”. Det er imidlertid ikke nødvendigvis like enkelt å realisere i praksis. Dette har vi erfart både som studenter i praksis, samt i egen yrkeserfaring fra barnehage. Vi har registrert at både offentlig debatt og samtaler i egen yrkeshverdag gir uttrykk for barnehagelærere som i økende grad ser en barnehage preget av en effektivitetsdiskurs. En slik effektivitetsdiskurs gjør etter vårt syn ikke barna til de viktigste aktørene i barnehagen, noe som vi oppfatter som å bryte med barnas lovfestede rettigheter til medvirkning.

Det kan oppleves som utfordrende å sikre barns muligheter for medvirkning i en travel barnehagehverdag. Man har til enhver tid en kabal av strukturelle og mellommenneskelige faktorer som tid, pauser og ressurser som må gå opp. Etter vår oppfatning kan slike krav til effektivitet føre til innskrenkning av barns medvirkning. Det vil være interessant å forske på hvordan barns medvirkning ivaretas i en stadig mer effektiv barnehagekontekst. Derfor ønsker vi å undersøke følgende problemstilling: *Hvordan opplever personalet barns mulighet for medvirkning i en effektiv hverdag?*

For en helhetlig besvarelse av denne problemstillingen, vil vi starte med å redegjøre for teori og begrepsapparat som vi ser som relevante for vår problemstilling. Videre vil vi presentere vår metode og metodiske framgangsmåte som vi benyttet oss av for å komme fram til våre funn. Vi vil så presentere våre funn med utgangspunkt i vårt forskningsmateriale. Disse funnene vil vi så drøfte i lys av teorien og begrepsapparatet vi har gjort rede for. Avslutningsvis vil vi oppsummere og forsøke å konkludere på bakgrunn av vår problemstilling.

2.0 Teorigrunnlag

Vi vil nå presentere teoretiske perspektiver som vi ser som relevante i forhold til personalets opplevelse av barns mulighet til medvirkning i en effektiv hverdag. Vi vil presentere teori

som omhandler barns rett til medvirkning, organisasjonsperspektiver samt relevant forskning. Med teorigrunnlaget vårt, ønsker vi å synliggjøre hvilke briller vi ser på materialet vårt med (Dalland, 2020). Dette grunnlaget har vi brukt som et verktøy til å analysere, bygge opp under eller til å motsi vår empiri, samt for å utvide vår egen forståelseshorisont.

2.1 Barns rett til medvirkning

Barns rett til medvirkning i barnehagen har vært lovfestet for alle barnehagebarn siden 2005 (Barnehageloven, 2005). Begrepet rommer imidlertid ulike forståelser, og bør være gjenstand for drøfting og en refleksiv praksis blant personalet (Bae, 2006). Vi vil nå se nærmere på barns rett til medvirkning i lov og rammeplan og teoretiske perspektiver.

2.1.1 Barns rett til medvirkning i lov og rammeplan

Den juridiske opprinnelsen for barns rett til medvirkning springer ut av FNs barnekonvensjon (1989). I Norge er det Barnehagelovens (2005) § 3 som omhandler barns rett til medvirkning i barnehagesammenheng. Videre er det rammeplan for barnehagen (2017) som gir mer utfyllende bestemmelser om barnehagens innhold og oppgaver (Kunnskapsdepartementet, 2017). I medvirkningens eget kapittel, fastslås det at barnehagen “skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet (...)” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27). Videre ser vi også at “Barnas synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet. Barna skal ikke overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta.” (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27). Barns rett til medvirkning er altså noe vi skal ivareta og legge til rette for i barnehagen. Medvirkning er imidlertid et sammensatt fenomen som fordrer oppmerksomme og bevisste voksne i barnehagen. Dette kan oppleves krevende av barnehagelæreren (Børhaug et al., 2018, s. 50).

I forhold til vår forskning, vil kunnskaper om den juridiske og historiske bakgrunnen for medvirkningsfenomenet være relevant, all den tid dette er legale bestemmelser som gjelder barnehagens innhold. Vi *skal* ivareta og tilrettelegge for barns rett til medvirkning, og personalet er følgelig forpliktet til å realisere dette etter beste evne (Barnehageloven, 2005; Kunnskapsdepartementet, 2017).

2.1.2 Barnehagelærerrollen og barns rett til medvirkning

Barnehagelæreren skal bidra til å realisere barnehagens samfunnsmandat, herunder barns rett til medvirkning, noe som utgjør en stor del av profesjonsoppdraget til en barnehagelærer (Barnehageloven, 2005; Kunnskapsdepartementet, 2017). Oppfatningen av medvirkning kan variere mellom barnehagelærerne, noe som kan medføre at barna får ulike erfaringer med demokrati og medvirkning (Bae, 2006; Børhaug et al., 2018, s. 244). Barnehagelærerne kan også oppleve at barns muligheter for medvirkning kan komme under press fra strukturelle faktorer som dagsrytme, samt utfordringer mellom den enkeltes og fellesskapets behov og ønsker (Bae, 2012; Børhaug et al., 2018; Børhaug & Bøe, 2022). I følge Børhaug og Bøe (2022), er det viktig å stille spørsmål ved barnehagelærernes forståelse av og tilrettelegging for barns rett til medvirkning, samt det spenningsforholdet de står i.

Når vi vil undersøke personalets opplevelse av barns muligheter for medvirkning, vil barnehagelærerens rolle være relevant, med de plikter og føringer som følger stillingens mandat.

2.1.3 Barns rett til medvirkning - teoretiske perspektiver

Barns rett til medvirkning innebærer at barn skal få anledning og støtte til å uttrykke seg, delta i beslutningsprosesser som angår dem og aktivt delta i sitt eget liv (Bae, 2006, s. 8). De har rett til å uttrykke seg og delta og til at disse uttrykkene blir tatt på alvor. Dette innebærer også retten til ikke å uttale seg eller å delta. Dette kan vi forstå i et større perspektiv, ved at vi lever i et demokrati, der alle borgerne er likeverdige og frie individer gjennom hele livsløpet (Bae, 2006; Bae, 2007).

I Norge er særlig Berit Bae sentral i å beskrive og problematisere barns rett til medvirkning (Bae et al., 2006; Bae, 2006; Bae 2007; Bae 2012). I *Temahefte om barns medvirkning*, drøfter Bae et al. (2006) forståelser, dilemmaer og praktiske konsekvenser av at medvirkningsbegrepet ble innlemmet i barnehageloven i 2005. I dette heftet går Bae (2006, s. 6 - 27) grundig inn på perspektiver på barns medvirkning i barnehagen, med en uttalt intensjon om å utfordre barnehagelærere til å sette seg inn i og reflektere faglig rundt medvirkningsbegrepet, for å kunne gavne alle i barnehagen. Bae (2006, s. 8 - 11) differensierer mellom barns medbestemmelse og barns rett til medvirkning: Medbestemmelse

forstås her som noe avgrenset, ved at man får være med å bestemme og delta i beslutningsprosesser. Medvirkning må imidlertid ifølge Bae (2006, s. 8) forstås i vid forstand og må romme noe mer: "barns rett til å få støtte i å uttrykke seg, bli synlig og ha en virkning i sosial sammenheng". Medbestemmelse vil følgelig inngå i medvirkning, men kun som en del. For eksempel vil det å tilby barna å velge mellom forhåndsbestemte aktiviteter, kunne kalles medbestemmelse, men det vil ikke nødvendigvis ivareta deres rett til medvirkning.

Bae (2006, s. 8 - 11) påpeker fallgruver ved både en snever og vid forståelse av medvirkningsbegrepet: En vid forståelse kan komme til å oppleves uforpliktende og vag for personalet, mens en snever forståelse blant annet kan påtvinge barn valg og konsekvenser de ikke nødvendigvis har forutsetninger for å kunne forvalte. Bae (2006, s. 11) advarer videre mot å tolke medvirkning i individualistisk forstand, da dette kan gå på bekostning av kollektive verdier og andres uttrykksfrihet. Realisering av barns rett til medvirkning i barnehagen, fordrer oppmerksomme, bevisste og lydhøre voksne som også kritisk drøfter og nyanserer tematikken i kollegafellesskapet, for å kunne utøve en refleksiv praksis til det beste for alle barn (Bae, 2006).

Barns rett til medvirkning henger også sammen med det Bae (2006; 2007) kaller et nyere syn på barn, hvor tendensen er at vi beveger oss bort fra et mangelorientert syn til et ressursorientert syn på barn, der barna sees som subjekter som *er* noe, framfor objekter som skal *bli* noe. Dette krever også en bevisst voksenrolle, og Bae (2007) fremmer viktigheten av at voksne i barnehagen utvikler forståelse for hva det vil si å møte barn som subjekt.

Bae (2006; 2012) understreker at barns rett til medvirkning er kommet for å bli og må gjennomsyre hele barnehagefeltet, pedagogikken og tankegangen vår. Bae (2012) problematiserer også at ideologiske strømninger på styringsnivå kan innvirke på barnehagens praksis. Her viser Bae (2012, s. 15) blant annet til Kjørholt og Tingstad (2007) samt Seland (2009), som påviser dominans av New Public Management-tankegods i barnehagefeltet. Bae (2012, s. 15) spør seg om slik liberalistisk markedstenkning med fleksibilitet og brukervennlighet i sentrum, kan bidra til å innskrenke barns medvirkning, legitimert ved rutiner og rytmer som må overholdes.

Eide & Winger (2018) spør seg om medvirkningstemaet har mistet sin aktualitet i dagens barnehage og om kompleksiteten i hverdagen kan begrense og hemme barns muligheter for

medvirkning. De undersøker med dette medvirkningens kår i dagens barnehage, og identifiserer det de ser som utfordringer for barns muligheter for medvirkning (Eide & Winger, 2018). Her finner Eide og Winger (2018) blant annet at stramme strukturer i rom og tid, som avgrensede lekeområder og tidsplaner, kunne virke innskrenkende på barns muligheter for medvirkning. Videre setter de spørsmålsteget ved om barnehagelærerne har tilstrekkelig med tid og ressurser til å kunne ivareta barns medvirkningsprosesser, og ser blant annet knappe ressurser, lav bemanning samt rutiner og administrativt arbeid som faktorer som hindrer dem i å kunne realisere dette til enhver tid (Eide & Winger, 2018). Eide og Winger (2018) oppsummerer med at barns muligheter for medvirkning beror på både strukturelle rammebetingelser og kompetanser hos personalet, men at det ville være fordelaktig om rammevilkårene i form av blant annet tid og bemanning hadde vært bedre. Avslutningsvis undres de om barnehagelærerens mangfoldige mandat reelt sett lar seg realisere i praksis i en travel barnehagehverdag, rammevilkårene tatt i betraktning (Eide & Winger, 2018, s. 41).

Med utgangspunkt i deler av funn fra Børhaugrapporten (Børhaug et al., 2018), drøfter Børhaug & Bøe (2022) blant annet medvirkning i dagens barnehage sett i lys av barnehagelærerens profesjonsrolle. De fremhever blant annet den vanskelige balansegangen barnehagelærere står i, i spenningsfeltet mellom kollektive og individuelle hensyn i realisering av medvirkning i praksis, samt at ulike forståelser av medvirkning kan gi barna ulike demokratierfaringer i barnehagen (Børhaug & Bøe, 2022, s. 39). Børhaug og Bøe (2022, s. 70) viser imidlertid til nyere studier som indikerer at barnehagelærere generelt sett har en utvidet medvirkningsforståelse som favner om det kollektive såvel som det individuelle. Videre understreker Børhaug og Bøe (2022, s. 82) at vilkårene for barns muligheter for medvirkning i stor grad settes av barnehagens regulerende strukturer og regelverk.

Når vi vil undersøke personalets opplevelse av barns muligheter for medvirkning, vil det være relevant å se til teoretiske perspektiver på medvirkning. Dette kan bidra til å avklare hvilken forståelse både informantene, samt oss som forskere, legger til grunn for medvirkning. Det vil også være relevant å se til barnehagelærerens profesjonsrolle i denne sammenhengen, da det er nettopp deres opplevelse av barns muligheter for medvirkning vi undersøker.

2.2 Effektiv barnehage

Barnehagen er en organisasjon som drives i forhold til både offentlige rammevilkår, juridiske føringer og markedsmessige økonomiske rammer (Børhaug et al., 2011; Børhaug & Lotsberg, 2016). Man har altså gitte ressurser og rammer å forholde seg til, samt et regelverk å operere innenfor. Dette vil i sin tur påvirke organisasjonen, dens innhold og ulike aktører. Vi vil nå ta et blikk på barnehagens rammer for bemanning, barnehagen som organisasjon, samt New Public Management som mulig påvirkende faktorer for opplevd effektivitetspress i barnehagen.

2.2.1 Barnehagens rammer for bemanning

Barnehagelovens § 26, setter krav til barnehagens grunnbemanning, som må være dekkende for å kunne drive pedagogisk virksomhet (Barnehageloven, 2005). Videre settes det tydelige krav til bemanning i forhold til alder og antall barn:

Barnehagen skal minst ha én ansatt per tre barn når barna er under tre år og én ansatt per seks barn når barna er over tre år. Barn skal regnes for å være over tre år fra og med august det året de fyller tre år. (Barnehageloven, 2005, § 26).

Barnehagemyndighetenes plikter, krav og tilskudd til barnehager, reguleres i barnehagelovens kapittel IV og V (Barnehageloven, 2005). Barnehagen har altså fastlagte rammer og betingelser for bemanning. En avdeling med 18 barn i alderen 3-5 år, vil eksempelvis kunne ha en bemanning på tre voksne. Denne bemanningen vil imidlertid ikke nødvendigvis være fysisk til stede med barna hele dagen, grunnet faktorer som pedagogisk plantid, møtevirksomhet, pauseavvikling m.m.

I forhold til vår forskning, vil barnehagens rammer for bemanning være en relevant faktor i å undersøke personalets opplevelse av barns mulighet for medvirkning. Man skulle gjerne ønske at man hadde en høyere bemanning, men det foreligger klare offentlige rammer og betingelser for at bemanningen er som den er.

2.2.2 Barnehagen i et organisasjonsperspektiv

Det finnes flere ulike organisasjonsteorier, men Børhaug et al. (2011) presenterer oss for en mer barnehagespesifikk tilnærming til organisasjonsteorier og -perspektiver. Når vi betrakter barnehagen i et organisasjonsperspektiv, kan vi se den ut ifra flere ulike perspektiver og

organisasjonsteorier, alt etter som hva vi retter vårt fokus mot (Børhaug et al, 2011, s. 20). Disse vil for det meste utfylle hverandre, og til sammen gi oss et helhetlig inntrykk av organisasjonen vi studerer og analyserer (Børhaug et al., 2011, s. 21).

Det er vanlig å skille mellom et instrumentelt og et institusjonelt overordnet perspektiv på organisasjoner (Børhaug et al., 2011, s. 21).

Et instrumentelt perspektiv, eller "verktøyperspektiv", ser hovedsakelig organisasjoner ut ifra objektive målbare og nedfelte faktorer som lovverk, planer, retningslinjer og stillingsbeskrivelser (Børhaug et al., 2011, s. 21-25). Når vi ser på barnehagen som en organisasjon ut ifra dette perspektivet, ser vi altså barnehagen som et verktøy eller et instrument for andre aktørers måloppnåelse.

Innenfor det instrumentelle perspektivet, skiller man mellom en hierarkisk variant og en forhandlingsvariant (Børhaug et al., 2011, s. 21).

Den hierarkiske varianten av det instrumentelle perspektivet, ser organisasjoner som instrumenter for ledelsens og eiers måloppnåelse, med normative, personuavhengige regler og reguleringer som virkemiddel (Børhaug et al. 2011, s. 22-23). Altså vil for eksempel rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017), barnehagens årsplan, dagsplaner og stillingsbeskrivelser være noe som den hierarkiske varianten har fokus på.

Forhandlingsvarianten av det instrumentelle perspektivet, fokuserer på at organisasjoner påvirkes av flere interne og/eller eksterne aktører enn kun eieren og ledelsen (Børhaug et al., 2011, s. 23). Innenfor organisasjonen og i dens omgivelser vil man finne ulike interessegrupper som i varierende grad kan komme i interessekonflikt med hverandre, og dette vil prege organisasjonen i form av forhandlinger, kompromisser og dannelse av koalisjoner (Børhaug et al., 2011, s. 23-25; s. 224). For eksempel kan det være uenighet blant personalgruppen og ledelsen i en barnehage om hvordan man organiserer pauseavviklingen, og man må i forhandlinger mellom de ulike aktørene forsøke å oppnå størst mulig grad av enighet innenfor det rammevilkårene tillater på området.

En organisasjon er imidlertid ikke en isolert enhet, og vil alltid eksistere i forhold til noe annet. Det instrumentelle perspektivet ser også på organisasjonens forhold til omgivelsene (Børhaug et al., 2011, s. 25). En organisasjon yter tjenester til og mottar tjenester fra andre organisasjoner (tekniske omgivelser) og brukere, og dette vil også i sin tur påvirke

organisasjonen internt og eksternt (Børhaug et al., 2011, s. 25-26). For eksempel, har en barnehage ansatte som skal lønnes, varer og utstyr som skal skaffes og eksterne offentlige instanser som PPT å samarbeide med.

Et institusjonelt perspektiv, eller «kulturperspektiv», ser organisasjoner som noe mer enn et middel for noens måloppnåelse; organisasjoner har egenverdi og er viktige i seg selv (Børhaug et al., 2011, s. 26). I dette perspektivet betraktes organisasjoner hovedsakelig ut ifra mindre objektivt målbare faktorer som rutiner, arbeidsmåter, verdigrunnlag, holdninger, forestillinger og overbevisninger (Børhaug et al., 2011, s. 26-29). Når vi ser på barnehagen som en organisasjon ut ifra dette perspektivet, vil vi altså i større grad vektlegge organisasjonens kultur og egenverdi.

Innenfor det institusjonelle perspektivet, skiller man mellom en kulturell variant og en variant som vektlegger institusjonaliserte omgivelser (Børhaug et al., 2011, s. 21).

Kulturvarianten av det institusjonelle perspektivet, vektlegger intern organisasjonskultur, og betrakter organisasjonen med vekt på rutiner, normer, arbeidsmåter, overbevisninger, verdier og prinsipper som framholdes som sentrale for organisasjonen og dens aktører (Børhaug et al., 2011, s. 26-28). Organisasjonskulturen kan være formalisert i ulik grad, man sosialiseres inn i den og den er ikke nødvendigvis enkel å endre på (Børhaug et al., 2011, s. 26-28). For eksempel kan en barnehage ha normer for hva man skal foreta seg i bestemte situasjoner, som ikke nødvendigvis er nedskrevet, og følgelig er noe man må sosialiseres inn i.

Omgivelsesvarianten av det institusjonelle perspektivet, som vektlegger institusjonaliserte omgivelser, betrakter organisasjonen ut ifra utbredte ideer, myter, modeller, oppskrifter og forestillinger om hvordan organisasjonen skal være og drives (Børhaug et al., 2011, s. 28-30).

Barnehagen er ikke kun et instrument for ulike aktørers måloppnåelse, ei heller kun sin kultur. Slik vi oppfatter Børhaug et al. (2011), gir det mest mening å analysere barnehagen ut ifra summen av disse perspektivene.

Når vi vil undersøke personalets opplevelse av barns muligheter for medvirkning i en effektiv hverdag, vil vi betrakte det ut ifra både et instrumentelt og et institusjonelt perspektiv. I barnehagen har man lover, rammeplan, daglig drift og dagsrytme å ta hensyn til. Man har gjerne også en kultur for tilnærming til samt forståelse av medvirkning. Begge disse

faktorene vil kunne påvirke barnas muligheter for medvirkning i det daglige. Vi vil altså studere dette på et bakteppe av barnehagens instrumentelle rammer såvel som interne kultur.

2.2.2.1 Barnehagen som en lærende organisasjon

Barnehagen skal være en lærende organisasjon som forankrer sitt arbeid i lov og rammeplan (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37). Organisasjonslæring er læringsprosesser som i følge Argyris og Schön (1978, referert i Moen & Mørreaunet 2019, s. 194) finner sted når kunnskap skapes og deles i medarbeideres fellesskap. En organisasjon er i følge Aasen (2018) lærende når alle medarbeiderne samhandler på en måte som muliggjør at barnehagen løpende evaluerer og utbedrer sin praksis i samsvar med barnehagens kvalitetsmål. Barnehagen er med andre ord pålagt å utøve en refleksiv praksis med utvikling og forbedring som formål, i tråd med føringer i lov og rammeplan.

Argyris og Schön (1978) vektlegger ifølge Aasen (2018) samhandlende individer i en lærende organisasjon. En organisasjons handlingsteorier finnes i relasjonen mellom individene og organisasjonen (Argyris & Schön, 1978; Aasen, 2018).

Organisasjonens handlingsteorier består av (Argyris & Schön, 1978; Aasen, 2018):

1: Uttrykt teori:

- Det man sier at man gjør, som visjoner, planer, formaliserte aspekter

2: Bruksteori:

- Det man faktisk gjør, som kommer til uttrykk i faktiske holdninger og handlinger.

Ifølge Aasen (2018) er organisasjonen lærende når organisasjonens individer i fellesskap kan avdekke samsvar mellom uttrykt teori og bruksteori.

I forhold til barns rett til medvirkning i barnehagen, vil da nedfelte rettigheter i lov og rammeplan, samt organisasjonens rutiner for praksis utgjøre barnehagens uttrykte teori.

Barnehagens faktiske holdninger og praksis på området vil utgjøre bruksteorien. Dette kan vi videre knytte opp mot organisasjonsperspektiver jf. Børhaug et al. (2011), der uttrykt teori og bruksteori grovt sett sammenfaller med et henholdsvis instrumentelt og institusjonelt organisasjonsperspektiv.

Når vi vil undersøke personalets opplevelse av barns muligheter for medvirkning, vil det være relevant å ha barnehagen som en lærende organisasjon i mente. Personalets handlingsteori og vilkår for denne vil kunne vise oss personalets forståelse for temaet, samt de strukturelle og kulturelle vilkårene de opererer under. Barnehagen vil videre kunne karakteriseres som en lærende organisasjon, dersom kartet og terrenget samsvarer, jf. Aasen (2018).

2.2.3 New Public Management

Barnehageledere er i økende grad pålagt vidtfavnende krav til ledelsesoppgaver og ledelsesansvar (Kunnskapsdepartementet, 2017; Børhaug & Lotsberg, 2016). Ifølge Børhaug og Lotsberg (2016) bør utviklingen i barnehagefeltet sees i sammenheng med New Public Management (NPM). New Public Management er en samlebetegnelse for ulike nyliberalistiske prinsipper og metoder for organisering, styring og effektivisering av offentlig virksomhet, som vokste fram i løpet av 1980-årene (Børhaug & Lotsberg, 2016; Thoresen, 2015). Disse prinsippene bygger på antakelsen om at offentlig sektor vil kunne yte bedre kvalitet og drives mer kostnadseffektivt dersom den styres etter mer markedslignende prinsipper (Thoresen, 2015; Børhaug & Lotsberg, 2016).

Børhaug og Lotsberg (2016, s. 21) skisserer en todeling, der NPM-tenkningen hovedsakelig går ut på økonomiske markedsprinsipper og konkurranse, samt sterkere ledelse med mål- og resultatstyring. I en slik modell vil man ha en relativ metodefrihet, så lenge de på forhånd satte mål og resultater innfris (Børhaug & Lotsberg, 2016). I barnehagefeltet, er det særlig fritt barnehagevalg, samt mål- og resultatstyring med økte krav og forventninger til ledelse, som kan karakteriseres som NPM-orientert påvirkning (Børhaug & Lotsberg, 2016, s. 21 - 22). Vektleggelsen av ledelse, kommer blant annet til syne ved tilbud om lederopplæringer rettet mot barnehagestyrere med behov for økt kompetanse (Børhaug & Lotsberg, 2016, s. 22). NPM-innflytelse kommer altså særlig til syne i barnehagen som organisasjon i et instrumentelt perspektiv, da innflytelsen gjør seg gjeldende på et strukturelt plan i form av personuavhengige lover, regler og føringer (jf. Børhaug et al., 2011).

Effektiviseringen og målstyringen møter også faglig motstand, blant annet i barnehagesektoren (Børhaug & Lotsberg, 2016; Thoresen, 2015; Biesta, 2011). Det kan være

problematiske å effektivisere og konkurranseutsette velferdsstatlige oppgaver som omsorg og utdanning, all den tid dette er tilbud som skal være for allmennheten og ikke kun de få forunt (Børhaug & Lotsberg, 2016). Thoresen (2015) kritiserer også NPM-tankegodset for å undergrave demokratiske og velferdsstatlige verdier, ved å fremme økonomisk rasjonalitet og instrumentell tenkemåte fremfor fellesskapets trygghet og velferd. Også Bae (2012, s. 15) spør seg ved å vise til Kjørholt og Tingstad (2007) samt Seland (2009), om denne typen tankegods kan bidra til å innskrenke barns medvirkning.

Sett i forhold til vår forskning, vil det være relevant å være årvåken overfor strukturer og situasjoner der denne typen tankegods kan komme til syne som en mulig begrensende faktor i barns muligheter for medvirkning.

2.3 Relevant forskning

I forskningsartikkelen *Medverknad for born i barnehagen - meir påverknad?*, undersøker Kjetil Børhaug (2010) barns medvirkning i praksis i spenningsfeltet mellom ytre press og føringer og indre institusjonelle hensyn. Her påpekes at barnehager i denne balansegangen må finne praksiser som reelt sett lar seg gjennomføre (Børhaug, 2010). Barnehagens legale rammevilkår problematiserer ikke medvirkningsutfordringene: Medvirkningen vil jo i denne sammenhengen finne sted i en kontekst av motstridende krav i barnehagen, og det blir dermed overlatt til de voksne å tolke og definere dette handlingsrommet (Børhaug, 2010). Børhaug (2010) hevder at vi i et organisasjonsperspektiv må spørre oss hva slags strukturer som er utviklet for medvirkning, og hvilke utslag disse gir for de ulike aktørene. I gjennomgangen av data fra 20 barnehager, finner Børhaug (2010) store variasjoner i hvilken forståelse samt hvor stor vekt som tillegges barnas medvirkningsinitiativ i praksis. Medvirkning er imidlertid et kontekstuel fenomen, som alltid vil kreve avveining i øyeblikket, og deltakerne i strukturene og kulturene som den finner sted i bør drøfte og reflektere rundt ulike praksiser og forståelser (Børhaug, 2010).

På oppdrag fra Kunnskapsdepartementet, utredet *Børhaugrapporten* (Børhaug et al., 2018) ulike aspekter som berører barnehagelærerrollen samt en framtidig utvikling av denne som profesjonsrolle. Blant annet blir barnehagelærerens rolle i barns medvirkning og demokratierfaringer, samt utfordringer med bemanning og behov for styrking av

ledelseskompetanse i barnehagene løftet fram og problematisert (Børhaug et al., 2018). Børhaug et al. (2018) peker på at rom for barns medvirkning i stor grad beror på barnehagelærerens kunnskap, kompetanse og holdninger. Det fremholdes også at strukturelle faktorer som rutiner og dagsrytme kan legge føringer for barns muligheter for medvirkning, samt at barnehagelærerens kompetanse og forståelse for medvirkningsprosesser særlig gjelder gjeldende i slike situasjoner (Børhaug et al., 2018). Barnehagelærere kan oppleve tilrettelegging for medvirkning som en krevende balansegang mellom individuelle og kollektive hensyn, samt strukturelle og institusjonelle faktorer som dagsrytme, rutiner og planer som skal følges (Børhaug et al., 2018). Videre ser Børhaug et al. (2018) utfordringer ved bemannings- og pedagognormene: det er ønskelig med en økt pedagogtetthet samt ordninger som sikrer at normene faktisk gjennomføres og er reelle store deler av dagen. Det hevdes også at barnehagen i større grad bør gjøres i stand til å være en lærende organisasjon, blant annet ved avlastning og kompetanseheving på styrernivå (Børhaug et al., 2018). Børhaug et al. (2018) fremholder også at rammeplanen som styrende plan for barnehagevirksomhetene med fordel kan presiseres og gjøres mer forpliktende i forhold til barnehagens interne struktur.

Marianne Ree (2020) peker på vilkår for barns medvirkning i sin forskningsartikkel om medvirkning fortolket i et fellesskapsperspektiv. Ved å gjennomgå personalets beskrivelser av barns medvirkning i barnehagens fellesskap i sin studie, viser Rees analyse blant annet at barnehagens institusjonelle strukturer og regler er en utslagsgivende faktor for barns medvirkning (Ree, 2020). Ree (2020) viser til eksempler der personalet justerer sine planer og opptrer fleksibelt i møte med barns engasjement og uttrykk, noe som ivaretar en vid forståelse av medvirkning og anerkjennelse av barn. Det fremkommer imidlertid også eksempler på praksiser der institusjonelle strukturer og regler brukes av personalet for å kunne legitimere begrensninger i barnas handlingsrom (Ree, 2020). Ifølge Ree (2020) vil ivaretagelse av barns mulighet for medvirkning i praksis, blant annet kreve en kritisk bevissthet omkring barnehagens institusjonelle strukturer.

Når vi vil forske på personalets forståelse av barns muligheter for medvirkning, vil det være relevant å se til tidligere forskning som kan belyse vårt fokus. Dette kan bidra til å gi oss økt forståelse om temaet, samt til å bygge opp under eller motsi vår drøfting.

3.0 Metode

Vår problemstilling: Hvordan opplever personalet barns mulighet for medvirkning i en effektiv hverdag? Vi spør om menneskers opplevelse av et fenomen. Det plasserer oss innenfor det kvalitative paradigmet, med intervju som den mest etablerte metoden for å få innsyn i menneskers oppfatninger og opplevelser (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 20).

3.1 Intervju som forskningsmetode

Intervju som forskningsmetode, er målrettede og profesjonelle samtaler med sikte på å innhente en spesiell type informasjon i dialogisk samspill mellom mennesker (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 22; Postholm & Jacobsen, 2016, s. 61-62). Intervju er en kvalitativ forskningsmetode som er mer fleksibel enn kvantitative metoder, og som egner seg spesielt godt til å innhente data som fanger spekteret i enkeltindividers opplevelser og oppfatninger av et fenomen (Christoffersen & Johannessen, 2012, s. 15-18; Johannessen et al., 2021).

3.1.1 Kvalitativt intervju

Et kvalitativt forskningsintervju tar sikte på å forstå aspekter ved informantens liv, basert på innblikk i informantens egen formidling av sine perspektiver (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 42). Vår problemstilling søker å finne ut av hvordan personalet opplever barns mulighet for medvirkning i en effektiv hverdag, og et kvalitativt forskningsintervju vil altså være en egnet metode for å innsamle kunnskap om dette.

I vår forskning har vi benyttet kvalitativt intervju som metode. Dette ble gjennomført med en semistrukturert tilnærming. Vi benyttet oss av en intervjuguide (se Vedlegg 1) med åpne spørsmål, som informantene fikk anledning til å sette seg inn i, i forkant av intervjuet.

3.2 Intervjuguide

I vår kvalitative undersøkelse benyttet vi oss av en intervjuguide som vi sendte til informantene i forkant av intervjuene (se Vedlegg 1). Vi vil nå presentere de ulike spørsmålene og si noe om hvordan de kan bidra til å belyse problemstillingen.

I spørsmål 1 ønsker vi velkommen og presenterer prosjektets formål, samt informerer om informantens rettigheter. Vi ønsker med dette å etablere en god og tillitsfull relasjon, hvor det kan oppleves trygt å dele tanker og erfaringer.

I spørsmål 2 ber vi informanten si litt om seg selv og sin stilling i barnehagen, samt arbeidserfaring i barnehagesektoren? Her ønsker vi å få vite mer om informantens kompetanse og erfaring innenfor sektoren, da vi tenker at dette kan være relevant for besvarelse av spørsmålene.

I spørsmål 3 spør vi informanten hva hun legger i begrepet barns medvirkning? Med dette ønsker vi å få fram informantens forståelse for medvirkningsbegrepet. Denne forståelsen kan tenkelig variere mellom ulike personer og mellom ulik grad av erfaring.

I spørsmål 4 spør vi informanten hvordan hun opplever at barn har mulighet for medvirkning i barnehagen hun arbeider i? Med dette ønsker vi å få fram informantens synspunkter og erfaringer med barns muligheter for medvirkning i deres barnehagehverdag. Dette håper vi kan belyse informantenes utfordringer med å tilrettelegge for medvirkning i det daglige, og også de tilfellene der det lar seg gjøre.

I spørsmål 5 spør vi informanten om hvilke faktorer hun tenker kan fremme barns mulighet for medvirkning? Med dette ønsker vi å få fram det informanten ser som fordelaktig for barns muligheter for medvirkning.

I spørsmål 6 spør vi informanten om hvilke faktorer hun tenker kan hemme barns mulighet for medvirkning? Vi har lagt til et fordypningsspørsmål: For tiden er det mye snakk om effektiviteten som styrer barnehagehverdagen. Hvordan opplever du virkningen av effektivitetsdiskursen i din arbeidshverdag? Hva gjør effektiviteten med barns muligheter for medvirkning? Med dette ønsker vi å få fram det informanten ser som ufordelaktig for barns muligheter for medvirkning. Med fordypningsspørsmålet, forsøker vi å spisse fokus mot effektivitetens mulige påvirkning av barns muligheter for medvirkning.

I spørsmål 7 spør vi informanten om det er noe hun vil tilføye? Med dette ønsker vi å la informanten komme fritt til orde med tanker og innspill, og om hun eventuelt har kommet på noe som hun ville ha sagt.

I spørsmål 8 takker vi informanten for intervjuet og avslutter. Vi understreker informantens rettigheter. Med dette ønsker vi å skape en trygg og tillitsfull avslutning på intervjuet.

3.3 Gjennomføring av intervju

Vi avtalte tid og sted for intervju med informantene på telefon og mail. Under intervjuene benyttet vi oss semistrukturert av intervjuguide. Informantene fikk intervjuguiden tilsendt 48 timer før intervjuet, for å kunne sette seg inn i spørsmålene og få anledning til å gjøre seg noen refleksjoner i forkant.

Vi gjennomførte intervjuene i mars 2023, og brukte om lag en time på hvert intervju. Vi tok notater fortløpende, og renskrev disse senest innen 24 timer etter.

3.4 Valg av informanter

Vi ønsket å finne pedagoger med lang fartstid i yrket som informanter, da vi antar at yrkeserfaring kan være relevant for å kunne ha et rikt register av erfaringer innenfor vårt fokusområde. For å kunne få et detaljert bilde av vårt fokus, ønsket vi også å konsentrere vår forskning i én forskningsbarnehage.

Grunnet sykefravær, arbeidspress, studenter i praksis og deltakelse i annen forskning m.m., erfarer vi at barnehager oftere avslår deltagelse i bachelorprosjekter. Vi spurte derfor pedagoger fra en barnehage som begge kandidatene allerede hadde etablert kjennskap og tilknytning til. Vi har en oppfatning av denne barnehagen som godt drevet, samt preget av høy grad av faglighet og vektleggelse av barns rett til medvirkning. Vi har imidlertid erfart at barns muligheter for medvirkning kan være presset, selv under slike i utgangspunktet gode forutsetninger. Vi ønsket derfor å forske på problemstillingen i denne barnehagen. Ved å intervjuer styrer, pedagogisk leder for småbarnsavdeling og pedagogisk leder for

storbarnsavdeling, håper vi å kunne få et bredt spekter med informasjon om situasjonen i nettopp denne barnehagen.

3.4.1. Beskrivelse av informantene

Vår beskrivelse av informantene er anonymisert. Det vil si at vi velger å gi barnehagen et fiktivt navn og benytter oss av fiktive navn på deltakerne i intervjuer.

ABC Barnehage: privateid og enkeltstående barnehage. Vektlegger faglighet blant personalet samt barns rett til medvirkning.

Anne, styrer. Anne er styrer i ABC Barnehage, og har hatt denne stillingen i 7 år.

Tidligere jobbet hun i barnevernet som veileder og som pedagogisk leder. Hun utdannet seg som førskolelærer på 1990-tallet. Anne tok også over eierskapet av ABC Barnehage i 2019. I tiden som styrer har Anne tatt etterutdanning innen spesialpedagogikk, veiledning, økonomi, styrerutdanning og enkelte fag innenfor utvikling og nytenking i barnehagesektoren.

Beate, pedagogisk leder, storbarnsavdeling. Beate er pedagogisk leder ved en storbarnsavdeling. Hun har 14 års ansiennitet i denne stillingen. Hun fikk sitt første møte med barnehagesektoren i praksis i førskolelærerutdannelsen.

Beate ble ferdig utdannet førskolelærer i 2009.

Cecilie, pedagogisk leder, småbarnsavdeling. Cecilie er pedagogisk leder ved en småbarnsavdeling. Hennes erfaring med barnehage begynte som vikar i ABC Barnehage, før hun begynte på førskolelærerutdanning.

Cecilie fikk stilling som pedagogisk leder i ABC Barnehage etter fullført førskolelærerutdanning i 2012, og hennes ansiennitet er 11 år i denne stillingen.

3.5 Metode for analyse

For å få systematisk oversikt over innholdet i forskningsmaterialet, fulgte vi tre faser for analyse:

- (1) naiv lesing,
- (2) tematisk analyse,

(3) helhetlig tolkning av materialet (Lindseth og Norberg, 2004).

I den første fasen, naiv lesing, har hver av oss lest gjennom notatene fra alle intervjuene for å bli kjent med materialet, samt å få oversikt over ulike aspekter og erfaringer omtalt av informantene. I den neste fasen, tematisk analyse, har vi fokusert på å kategorisere informantenes opplevelser. Vi har operert med tre hovedtemaer for analysen: barns medvirkning, effektiv barnehage og barns medvirkning i en effektiv barnehagehverdag. Disse ble dannet på bakgrunn av problemstillingen. Temaene som speilet informantenes forståelse og opplevelse av de tre temaene ble utviklet induktivt, altså ut av det empiriske materialet. I den tredje fasen har vi foretatt en helhetlig tolkning av materialet og videre knyttet oss opp mot relevante teoretiske perspektiver. Dette vil danne vår drøftingsdel.

3.5.1 Dataanalyse

I tabellen nedenfor (Tabell 1) presenterer vi eksempler på det analytiske arbeidet med forskningsmaterialet. Tabellens første kolonne inneholder hovedtemaet utviklet på bakgrunn av problemstillingen. Andre kolonne viser sitater fra intervjunotatene, markert med A, B eller C for å indikere opphavsperson. Tredje kolonne viser undertema/kategorier som oppsummerer vår tolkning av empirien.

Tabell 1: Dataanalyse.

Hovedtema	Sitat fra intervjunotatene (A=Anne, B=Beate, C=Cecilie)	Undertema– tolkning av materialet
Barns medvirkning	<i>At barn skal ha rett til å ytre sin mening og sine tanker i forhold til hva de ønsker for hverdagen sin og det de skal gjøre. Og så står det jo også i rammeverket vårt at barn ER noe, de skal ikke bare BLI noe. (A).</i>	Forståelse, innenfor rammene. Lovverk, instrumentelle rammer.

	<i>Barna får medvirke daglig. For eksempel hva de har lyst til å leke, eller hva de ønsker å lage, men i det større bildet handler det om at de kan påvirke sin egen hverdag i forhold til innhold og sosialt samvær med store og små. (B).</i>	Barn, medvirke, forståelse, hverdagen, innhold, sosialt, læring
	<i>Medvirkning er jo på en måte at ungene skal få lov til å være med å ha en stemme i hverdagen og det vi holder på med, om det er pedagogisk arbeid som vi jobber med ut ifra våre planer og sånt, men også på en måte i hverdagen vår. (C).</i>	Forståelse, barn, medvirkning, demokrati, hverdagen, tilrettelegging, subjekt. Medvirkning som gjennomsyrrer hverdagen.
Effektiv barnehage	<i>Jeg synes vi er god på det, men man kan alltid bli bedre. Ressursene og rammene får man ikke gjort noe med, men vi kan alltid gjøre vårt beste. Hvor mye vi klarer å få ut av det, kommer jo an på situasjonen. (A).</i>	Gjør det beste ut av de ressursene man faktisk har. Ressursorientert.
	<i>Samtidig settes det og mye mer krav til barnehagedrift, og vi ser at det krever mye av vår tid og fokus. Barnehagehverdagen i forhold til for eksempel nye ting som skal dokumenteres av pedagogisk innhold, oppfølging av barn, dokumentasjon av spesielle behov og samarbeid med eksterne etater. Det er jo klart at det må ta opp noe av plassen til, la oss si, noe du hadde lyst til å gjøre i hverdagen (B).</i>	Effektivitet og eksternt press. Dokumentasjon, rapportering, samarbeid. Tidkrevende uten ekstra bevilgede ressurser. Instrumentelle føringer og betingelser.
	<i>Noe som kan påvirke er jo kanskje bemanning, at man er underbemannet. Og må da på den måten effektivisere hverdagen,</i>	Bemanning, effektivitet, press.

	<i>som gjør at det er lettere å kanskje glemme å være lydhøre til barna. (C).</i>	
Barns medvirkning i en effektiv barnehagehverdag	<i>Vi startet jo med at vi hadde tema hver måned og det ble veldig hektisk. Og ungene hadde ikke noe innflytelse på den måten som vi tenkte at de burde. Så da bestemte vi oss for at vi skulle ha fire temaer i året og at barna skulle få være med og bestemme dem sammen med foreldrene. (A).</i>	Refleksiv praksis. Endrer praksis for å gi barna bedre vilkår for medvirkning.
	<i>Effektiviteten kan bidra til å svekke barns mulighet for medvirkning. Jeg føler vi har snakket om det tidligere i forhold til bemanningen, ressurser, til ting som blir som er pålagt oss her i barnehagen. Ting som tar tid og som vi må ta stilling til helt konkret. (B).</i>	Effektivitet, ressurser og medvirkning. Tidstyver
	<i>Hva gjør effektiviteten med barns muligheter for medvirkning? Der tenker jeg igjen at det handler mye om bevissthet og organisering. For jeg tror jo at på disse dagene hvor du er underbemannet eller det blir litt mer, at man må være litt mer effektiv, at hvis du organiserer det litt bedre, kanskje litt mindre grupper, så er det kanskje litt lettere for å klare å fange opp barnas ønsker og kanskje ta seg litt mer tid. (C).</i>	Bevissthet, organisering, knappe ressurser. Instrumentelle betingelser som gir konsekvenser på organisasjonsnivå, både instrumentelt og institusjonelt.

3.6 Etiske hensyn

Begge kandidatene har kjennskap og tilknytning til denne barnehagen, og har opplevd den som en godt drevet barnehage som er preget av høy grad av faglighet samt vektleggelse av barns medvirkning. Vi har imidlertid erfart at barns muligheter for medvirkning kan være presset, selv under slike i utgangspunktet gode forutsetninger. Det var viktig for oss å

intervjue informanter som faktisk hadde erfaring i å arbeide med medvirkning. Vi ønsket derfor å forske på problemstillingen i nettopp denne barnehagen.

Et kvalitativt forskningsintervju vil alltid innebære en grad av relasjon som kan påvirke både forskere og informanter, og er i så måte ikke nøytral (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 95-110). Kjennskap og tilknytning til informantene kan innebære både fordeler og ulemper. Når det gjelder fordeler, kan den etablerte relasjonen bidra til tillit samt tilgang til informantene. Relasjonen kan også tenkes å hjelpe oss til dypere innsyn i informantenes tanker og perspektiver, noe som vil være en styrke for vår forskning. På den andre siden, kan tilknytningen også by på ulemper i form av etiske utfordringer. Vi kan for eksempel ikke utelukke at informantene deltok på bakgrunn av relasjonen. Det vil også kreve en skjerpet stringens og redelighet av oss som forskere (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 111-113).

Når det gjelder det formelle aspektet av forskningsetikk, har vi ikke innsamlet personlig eller sensitiv informasjon i vår forskning. Siden ingen personlige opplysninger ble etterspurt eller innsamlet, var det ikke nødvendig med NSD-godkjenning av vårt feltarbeid. Informantene ble også informert både skriftlig og muntlig, om at deltagelse er frivillig, samt at man har anledning til å trekke tilbake eller få strøket hele eller fra deler av intervjunotatene.

Kvalitative forskningsintervjuer kan innebære asymmetri i maktforholdet mellom forsker og informant (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 51). Vi som forskere har gjort det vi kan for å ikke skape opplevelsen av asymmetri, ved å etterstrebe forskningsetisk korrekthet, samt å reflektere sammen rundt denne problematikken. Våre informanter har også en høyere formalisert kompetanse og status enn oss, noe som kan tenkes å dempe asymmetrien i maktforholdet.

3.7 Metodekritikk

Reliabilitet er et kriterie for forskningsmessig pålitelighet (Dalland, 2020, s. 58). Ved å gjøre rede for vår metodebruk og eventuelle feilkilder, vil andre som leser arbeidet vårt ha forutsetninger til å vurdere dets pålitelighet (Dalland, 2020, s. 58).

Kvalitative forskningsintervju kan gi oss beskrivelser og refleksjoner fra den menneskelige opplevelsesverden, men vil ikke nødvendigvis kunne produsere generaliserbar kunnskap

(Kvale & Brinkmann, 2015). Det samme gjelder for vår forskning; våre undersøkelser gir innsyn i erfaringer fra ett sted, blant et utvalg av informanter, og er således avgrenset i sin natur. Et slikt avgrenset innblikk kan imidlertid gi oss verdifull informasjon som tenkelig vil kunne knyttes opp mot tydeligere tendenser og strømninger i barnehagefeltet (Postholm & Jacobsen, 2016).

Vi har tatt fortløpende notater under intervjuet, som vi transkriberte innen 24 timer i etterkant av intervjuet. Disse intervjunotatene kan fort bli allerede fortolket tekst, til tross for gode intensjoner (Kvale & Brinkmann, 2015, s. 73-76; Dalland, 2020, s. 95). Vi har imidlertid gjort vårt ytterste for å være tro mot materialet og det som ble ytret av informantene. Vi hadde en antakelse om at vi kunne bevare mest mulig av intervjuenes autentisitet ved å transkribere dem så raskt som mulig etter gjennomføring. Når tale skal omsettes til tekst, vil man ifølge Dalland (2020) alltid kunne tape noe underveis. Vi har etter beste evne forsøkt å unngå dette, og har forsøkt å bruke helhetsinntrykket som korrektiv, noe Dalland (2020, s. 94) fremhever som relevant.

Vår kjennskap og tilknytning til forskningsbarnehagen, samt vår førforståelse, kan selvsagt tenkes å ha innvirkning på hvordan materialet ble tolket (Kvale & Brinkmann, 2015; Dalland, 2020). Men vi er transparente på hvordan transkripsjoner ble analysert og hvordan vi kom fram til våre funn.

4.0 Funn

Vi vil nå presentere våre funn. På bakgrunn av vår problemstilling, utviklet vi de tre hovedtemaene barns medvirkning, effektiv barnehage og barns medvirkning i en effektiv barnehagehverdag. Vi vil strukturere presentasjonen av våre funn ut ifra disse tre hovedtemaene. Ved gjengivelser av sitater, vil disse være markert med opphavspersonene Anne, Beate eller Cecilie.

4.1 Barns medvirkning

Begrepet barns medvirkning ble av våre informanter knyttet til sammenfallende aspekter ved barnehagehverdagen, men ulike måter å tolke dette på. I notatene fra intervjuene som omfattet medvirkning, fant vi tre ulike konseptualiseringer av fenomenet.

Den første, der medvirkning først og fremst knyttes til lovverket, barns rettigheter og syn på barn:

At barn skal ha rett til å ytre sin mening og sine tanker i forhold til hva de ønsker for hverdagen sin og det de skal gjøre. Og så står det jo også i rammeverket vårt at barn ER noe, de skal ikke bare BLI noe. (Anne).

Den andre, der medvirkning kommer til syne i tankene til en profesjonsutøver som vektlegger det kollektive aspektet ved medvirkning. Medvirkning knyttes her til fellesskapets kollektive demokratiske kontekst:

For meg så er min tanke at barns medvirkning handler om at de skal få lov å påvirke, fortelle om og uttrykke seg innenfor de rammene som vi har her i barnehagen. Et demokrati. (Beate).

Tredje forståelse uttrykker tankene til en profesjonsutøver som planlegger og gjennomfører sin praksis med barnas medvirkning i mente. Medvirkning knyttes til barns muligheter for å komme til uttrykk i både spontane og planlagte situasjoner, altså at medvirkning skal være innvevd i hverdagen:

Medvirkning er jo på en måte at ungene skal få lov til å være med å ha en stemme i hverdagen og det vi holder på med, om det er pedagogisk arbeid som vi jobber med ut ifra våre planer og sånt, men også på en måte i hverdagen vår. (Cecilie).

Ut ifra det samlede materialet, ser vi at informantene og forskningsbarnehagen har følgende tilnærming til og vektleggelse av barns medvirkning:

- høyt prioritert og i fokus
- faglig, juridisk og teoretisk oppdatert

- sees på som grunnleggende
- diskusjonstema i kollegafellesskapet
- strukturelt tilrettelagt for medvirkning
- har kultur for samt etterstreber å åpne for medvirkning.

Vi kunne gjerne forutsette denne typen funn, da vi på forhånd vet at informantene har jobbet aktivt med barns medvirkning. Det vil muligens bli mer interessant når vi nå vil undersøke dette arbeidet i konteksten av effektivitet.

4.2 Effektiv barnehage

I Intervjunosatene som berørte en effektiv barnehage, fant vi tre ulike, men sammenfallende vinklinger av dette fenomenet.

Den første, der en effektiv barnehage knyttes opp til å gjøre det beste av de knappe ressursene og rammene en har:

Jeg synes vi er gode på det, men man kan alltid bli bedre. Ressursene og rammene får man ikke gjort noe med, men vi kan alltid gjøre vårt beste. Hvor mye vi klarer å få ut av det, kommer jo an på situasjonen. (Anne).

Den andre, der en effektiv barnehage problematiseres ved å peke på ytre pålagte oppgaver som beslaglegger tid og ressurser:

Samtidig settes det og mye mer krav til barnehagedrift, og vi ser at det krever mye av vår tid og fokus. Barnehagehverdagen i forhold til for eksempel nye ting som skal dokumenteres av pedagogisk innhold, oppfølging av barn, dokumentasjon av spesielle behov og samarbeid med eksterne etater. Det er jo klart at det må ta opp noe av plassen til, la oss si, noe du hadde lyst til å gjøre i hverdagen. (Beate).

Tredje forståelse uttrykker tanker om en effektiv barnehage ved å påpeke hvordan bemanningssituasjonen kan skape behov for effektivisering av barnehagehverdagen:

Noe som kan påvirke er jo kanskje bemanning, at man er underbemannet. Og må da på den måten effektivisere hverdagen, som gjør at det er lettere å kanskje glemme å være lydhøre til barna. (Cecilie).

Ut ifra det samlede materialet, ser vi at informantene og forskningsbarnehagen har følgende oppfatninger og erfaringer av det som kan beskrives som en effektiv barnehage:

- tydelig opplevd press
- opplevd knapphet på ressurser, særlig i bemanning
- eksternt press som fordrer effektivitet
  - pålagt dokumentasjon, rapportering, samarbeid
  - ressurskrevende og uten ekstra bevilgede midler
- effektiviteten kan hemme barns muligheter for medvirkning.

Av materialet ser vi altså at informantene opplever å arbeide under ulike typer press av effektivitet. Videre vil vi undersøke kombinasjonen av begge disse faktorene, altså medvirkning og effektivitet, noe som vil være det mest interessante og relevante for vår problemstilling.

4.3 Barns medvirkning i en effektiv barnehagehverdag

I notatene fra intervjuene som omfavner barns medvirkning i en effektiv barnehagehverdag, fant vi tre ulike, men sammenfallende oppfatninger av og strategier i forhold til dette fenomenet.

Den første, der barns medvirkning i en effektiv barnehagehverdag først og fremst var knyttet til en refleksiv praksis med barns medvirkning i fokus, samt hvordan personalet som et lærende team kunne arbeide best mulig sammen for å oppnå dette:

Vi startet jo med at vi hadde tema hver måned og det ble veldig hektisk. Og ungene hadde ikke noe innflytelse på den måten som vi tenkte at de burde. Så da bestemte vi oss for at vi skulle ha fire temaer i året og at barna skulle få være med og bestemme dem sammen med foreldrene. (Anne).

Vi har som sagt lagt alle møtene til en dag, fordi vi så at det gjorde at møtene gikk mindre ut over barna. Vi prøvde oss fram til en praksis som funket for alle. Det er en kontinuerlig prosess, som en ball som ruller. (Anne).

Den andre, gir tydelig uttrykk for at effektiviteten i barnehagehverdagen kan svekke barns mulighet for medvirkning, i forhold til bemanning og ressurser, samt hvordan personalet reflekterer sammen om hvordan man kan utøve en praksis til barnas beste:

Effektiviteten kan bidra til å svekke barns mulighet for medvirkning. Jeg føler vi har snakket om det tidligere i forhold til bemanningen, ressurser, til ting som blir som er pålagt oss her i barnehagen. Ting som tar tid og som vi må ta stilling til helt konkret. (Beate).

Dette snakker vi jo mye om på disse møtene våre også. Endringene er jo gjort for barnets beste. Det hender jo at våre hverdager med alt det som er på planen ikke blir gjennomført, fordi vi må tenke på en annen måte. Vi må alltid tenke nytt og gjøre det beste ut av ting. (Beate).

Tredje forståelse knyttet barns medvirkning i en effektiv barnehagehverdag til bevissthet om og organisering som kan ivareta barns muligheter for medvirkning, til tross for opplevd press, samt relevansen av et samhandlende personale i disse prosessene:

Hva gjør effektiviteten med barns muligheter for medvirkning? Der tenker jeg igjen at det handler mye om bevissthet og organisering. For jeg tror jo at på disse dagene hvor du er underbemannet eller det blir litt mer, at man må være litt mer effektiv, at hvis du organiserer det litt bedre, kanskje litt mindre grupper, så er det kanskje litt lettere for å klare å fange opp barnas ønsker og kanskje ta seg litt mer tid. (Cecilie).

Det handler jo veldig mye om oss, og så voksenpersoner først og fremst, tenker jeg. Om hvordan vi legger til rette for medvirkning, at vi snakker sammen om det og hvordan vi arbeider sammen. (Cecilie).

Ut ifra det samlede materialet, ser vi at informantene og forskningsbarnehagen har følgende oppfatninger og strategier av muligheter for barns medvirkning i en effektiv barnehagehverdag:

- bevissthet rundt organiseringens påvirkning av muligheter for medvirkning
- vektleggelse av et samhandlende og lærende personale

- strategisk organisering for å hemme barna i minst mulig grad
- opplevelse av knapphet på ressurser
- man må gjøre det beste ut av det man har
- det er ønskelig med økte ressurser til bemanning
- det erfarer at effektiviteten kan hemme barns muligheter for medvirkning.

Av vårt materiale kommer det altså fram at effektiviteten virker inn på personalets opplevelse av barns muligheter for medvirkning i barnehagehverdagen. Vi vil videre komme nærmere inn på dette i vår drøfting.

5.0 Drøfting av funn

Denne delen danner tredje del av vår analyse (jf. Lindseth & Norberg, 2004). Her vil vi foreta en helhetlig tolkning av materialet, hvor vi setter funn opp mot teori.

I våre funn som omfattet barns medvirkning, kom informantenes forståelser til syne ved deres sammenfallende, men ulike fortolkninger av fenomenet. Vi identifiserte tre ulike konseptualiseringer av medvirkning blant våre informanter.

Annes forståelse av medvirkning, var først og fremst knyttet til strukturelle faktorer som lovverk, barns rettigheter og syn på barn. Slik vi forstår hennes uttalelser, sammenfaller Annes syn på barn og medvirkning med det som Bae (2006; 2007) fremholder som et nyere syn på barn og barndom, hvor barnets og barndommens egenverdi her og nå vektlegges. Dette kommer blant annet til syne når Anne understreker at “Og så står det jo også i rammeverket vårt at barn ER noe, de skal ikke bare BLI noe”. Etter vår oppfatning gjenspeiler dette utsagnet også en forståelse av de juridiske aspektene ved barns medvirkning som kommer til uttrykk i FNs Barnekonvensjon (1989), Barnehageloven (2005), samt rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017). I et organisasjonsperspektiv, kan det tenkes at særlig Anne vektlegger slike føringer på et instrumentelt hierarkisk nivå, da hun i kraft av å være styrer har det overordnede ansvaret i organisasjonen (jf. Børhaug et al., 2011; Barnehageloven, 2005).

Beate synes særlig å knytte medvirkning til fellesskapets kollektive demokratiske kontekst. Dette kommer særlig til syne når Beate uttaler at medvirkning handler om at barna skal få

“påvirke, fortelle om og uttrykke seg innenfor de rammene som vi har her i barnehagen. Et demokrati.”. Slik vi oppfatter Beate, har hun med dette et syn på barn og medvirkning som i stor grad sammenfaller med de demokratiske verdier og syn på barn slik de kommer til uttrykk i FNs barnekonvensjon (1989), Barnehageloven (2005) og rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017). Barnehagelæreres oppfatning av medvirkning kan ifølge Bae (2006) og Børhaug et al. (2018) variere, noe som kan gi barna svært forskjellige demokratierfaringer i barnehagen. Beate synes etter vår oppfatning å uttrykke en hensiktsmessig holdning til barns medvirkning ved å peke på den demokratiske dimensjonen. Vi tolker også Beates utsagn som å være i tråd med et syn på barn som kompetente demokratiske subjekter, noe blant annet Bae (2006; 2007) vektlegger. Bae (2006, s. 11) advarer også mot å tolke medvirkning i individualistisk forstand, da dette kan gå på bekostning av kollektive verdier og andres uttrykksfrihet. Slik vi oppfatter Beates utsagn, har hun en kollektiv tilnærming til medvirkning ved å knytte dette opp til at det skal realiseres “innenfor de rammene som vi har her i barnehagen” og legger til at det er “et demokrati”. Medvirkning uttrykkes altså som noe som foregår i et demokratisk fellesskap.

Cecilies forståelse knytter medvirkning til barns muligheter for å komme til uttrykk i både spontane og planlagte situasjoner og at medvirkning skal være innvevd i hverdagen. Dette kommer særlig til syne når Cecilie uttaler at barna skal “ha en stemme i hverdagen og det vi holder på med” enten det er “ut ifra våre planer” eller “også på en måte i hverdagen vår”. Slik vi oppfatter Cecilie, gir hun uttrykk for en helhetlig og oppmerksom tilnærming til medvirkning. Denne tilnærmingen støttes blant annet av Bae (2006), som vektlegger at medvirkning må forstås i vid forstand. Cecilies utsagn gir oss også et inntrykk av at hun er lydhør og oppmerksom på barnas uttrykk og initiativ til medvirkning, noe som er egenskaper ved voksenrollen i barnehagen som blant annet vektlegges i rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017) samt Bae et al. (2006). Rammeplanen fastslår blant annet at det skal tilrettelegges og oppmuntres for at barna kan uttrykke sitt syn på barnehagehverdagen og dens innhold (Kunnskapsdepartementet, 2017), og Cecilie skisserer en tankegang som kan åpne for nettopp dette. Ved å snakke om medvirkning som noe som skal åpnes for i spontane såvel som planlagte situasjoner, legger Cecilie etter vår oppfatning opp til en barnehagehverdag der barns rett til medvirkning er innvevd som en selvsagt del på alle nivåer. Slik vi forstår Cecilies uttalelse, er hennes tankegang “gjennomsyret” av barns rett til medvirkning, noe Bae (2006; 2012) vektlegger som avgjørende.

Etter vår oppfatning viser personalet i vårt materiale samlet sett en godt faglig og juridisk fundert oppfatning av og tilnærming til barns rett til medvirkning og de ulike prosesser og aspekter dette innebærer (FN, 1989; Barnehageloven, 2005; Kunnskapsdepartementet, 2017; Bae et al., 2006; Bae, 2006; Bae 2007; Bae 2012). Vi vil nå se nærmere på personalets beskrivelser av en effektiv barnehage.

I våre funn som berørte en effektiv barnehage, kom informantenes syn fram ved deres ulike opplevelser og forståelser av effektivitet. Vi identifiserte tre ulike, men sammenfallende vinklinger av dette fenomenet.

Anne knytter sin forståelse av en effektiv barnehage særlig opp mot å gjøre det beste av de knappe ressursene og rammene man har. Opplevelsen av knapphet på ressurser kommer etter vår oppfatning til uttrykk når Anne sier at “ressursene og rammene får man ikke gjort noe med, men vi kan alltid gjøre vårt beste”. Barnehagens rammer og ressurser for bemanning (jf. Barnehageloven, 2005) er standarder som man ikke kommer utenom, noe kanskje særlig Anne har kunnskaper og erfaringer om i kraft av å være styrer. Barnehagen er tross alt en organisasjon som drives etter markedsøkonomiske rammer, juridiske føringer og offentlige rammevilkår, og særlig Anne med sitt overordnede styreransvar kan forventes å ha refleksjoner omkring dette (Børhaug et al. 2011; Børhaug & Lotsberg, 2016). I et organisasjonsperspektiv, peker Annes utsagn her på de ulike instrumentelle aspektene ved organisasjonen (jf. Børhaug et al., 2011), som styrende føringer i lov og rammeplan. Anne kommuniserer etter vår oppfatning også en lett tilslørt misnøye med ressursene og rammene ved å si at dette er faktorer man ikke får “gjort noe med”, noe vi tolker som at hun gjerne skulle sett at vilkårene var rausere. Slik vi forstår det, kan dette gjenspeile hennes oppfatning av en NPM-innflytelse på strukturelt plan, der kostnadseffektivitet og andre markedsprinsipper kommer til syne i barnehagefeltet (Børhaug et al., 2011; Børhaug & Lotsberg, 2016; Thoresen, 2015). Vi tenker også at Anne likevel har en noe ressursorientert tilnærming når hun sier at “Jeg synes vi er gode på det, men man kan alltid bli bedre” og “Hvor mye vi klarer å få ut av det, kommer jo an på situasjonen.”. Det kan tenkes at Anne som organisasjonens øverste leder med dette ønsker å gå foran som en god rollemodell ved å vektlegge muligheter fremfor begrensninger.

Beate problematiserer en effektiv barnehage ved å peke på ytre pålagte oppgaver som ifølge henne beslaglegger både tid og ressurser, noe som sammenfaller med funn fra Rees (2020) forskning. Dette kommer til uttrykk når hun sier at det settes mer krav til barnehagedrift “og vi ser at det krever mye av vår tid og fokus”. Slik vi oppfatter det peker også Beate her på de mer instrumentelle sidene ved barnehageorganisasjonen (Børhaug et al., 2011). Som pedagogisk leder har Beate et overordnet ansvar for barn og medarbeidere ved sin avdeling (jf Barnehageloven, 2005; Kunnskapsdepartementet, 2017). Vi oppfatter det dermed som rimelig at hun har mange erfaringer og refleksjoner rundt de praktiske konsekvensene av ytre pålagte oppgaver og føringer. Beates utsagn kan også tolkes som en profesjonsutøvers uttrykk for misnøye med det som kan beskrives som en New Public Management-påvirkning av barnehagefeltet (Thoresen, 2015; Børhaug & Lotsberg, 2016). Beate uttrykker etter vår oppfatning et opplevd press i spenningsfeltet mellom ytre press og føringer og indre institusjonelle hensyn når hun sier at noe som krever mye av personalets tid er “ting som skal dokumenteres av pedagogisk innhold, oppfølging av barn, dokumentasjon av spesielle behov og samarbeid med eksterne etater. Det er jo klart at det må ta opp noe av plassen til, la oss si, noe du hadde lyst til å gjøre i hverdagen.” Dette er et spenningsfelt som også problematiseres av blant annet Børhaug (2010) samt Bae (2012), ved å understreke barnehagelæreres krevende balansegang mellom ytre press og indre institusjonelle hensyn. Også Eide og Winger (2018) støtter etter vårt syn opp under det Beate kommer inn på her, når de undres over om barnehagelærerens mandat reelt sett lar seg realisere i en travel barnehagehverdag, rammevilkårene tatt i betraktning.

Cecilie påpeker hvordan hun mener at bemanningssituasjonen kan skape behov for effektivisering av barnehagehverdagen. Dette kommer til uttrykk når hun sier at “Noe som kan påvirke er jo kanskje bemanning, at man er underbemannet. Og må da på den måten effektivisere hverdagen (...)”. Slik vi oppfatter det, peker også Cecilie her på de instrumentelle aspektene ved organisasjonen hun arbeider i (Børhaug et al., 2011). Cecilie uttalelser viser tydelig at hun mener at bemanningssituasjonen kan bidra til å skape denne effektiviteten. Vi tolker også Cecilies utsagn som en profesjonsutøvers uttrykk for misnøye med det som kan beskrives som en New Public Management-påvirkning av barnehagefeltet (Thoresen, 2015; Børhaug & Lotsberg, 2016). Når vi ser på strukturelle føringer for grunnbemanning i Barnehageloven (§26, 2005), er dette fastsatte størrelser fra “øverste hold” i forhold til antall barn og deres alder. I barnehagen har man altså gitte rammer og ressurser å operere innenfor. Dette ser vi i sammenheng med at Børhaug og Lotsberg (2016) hevder at

utviklingen i barnehagefeltet bør sees i sammenheng med den innflytelse NPM har hatt i vårt samfunn, herunder også i barnehagen. Det kan være betimelig å spørre seg om bemanningsrammene som er satt for barnehagene nettopp er et uttrykk for en intensjon om kostnadseffektivitet med røtter i markedsmessig tankegods. Når Cecilie gir uttrykk for opplevelsen av knapp bemanning, forstår vi det som at hun skulle gjerne skulle sett at disse bemanningsrammene var rausere og mer dekkende i forhold til det faktiske behovet. Dette sammenfaller også med aspekter som Børhaug et al. (2018) peker på.

Vårt materiale viser altså at personalet kan sies å ha en hensiktsmessig forståelse av medvirkning samt at de opplever et uttrykt press under en påtvunget effektivitet. Vi vil nå se dette i kombinasjon, og undersøke hvordan personalet opplever barns muligheter for medvirkning i dette spenningsfeltet.

I våre funn som omhandler barns medvirkning i en effektiv barnehagehverdag, kom informantenes syn fram ved deres ulike erfaringer og opplevelser i forhold til dette. Vi identifiserte tre ulike, men sammenfallende oppfatninger av og strategier i forhold til dette fenomenet.

Anne knyttet barns medvirkning i en effektiv barnehagehverdag til en reflektiv praksis med barns medvirkning i fokus, samt hvordan personalet som et lærende team kunne arbeide best mulig sammen for å oppnå dette. Dette kommer til syne når Anne sier at barna ikke hadde “noe innflytelse på den måten som vi tenkte at de burde” og at barnehagen dermed justerte sin praksis for å bedre på dette. Børhaug et al. (2018) kommer også inn på at barnehagens kompetanse og forståelse særlig kan gjøre seg gjeldende i balansegangen mellom strukturelle faktorer og institusjonelle behov. Vi oppfatter Annes utsagn som at barnehagen utøver en reflektiv praksis nettopp for å kunne ivareta barns muligheter for medvirkning i dette spenningsfeltet. Å utøve en slik reflektiv praksis er også noe som blant annet Bae (2006) vektlegger i forhold til å kunne realisere barns rett til medvirkning. Anne understreker også at personalet prøvde seg “fram til en praksis som funket for alle” noe hun utdyper som en “kontinuerlig prosess”. Dette sammenfaller med det som Børhaug (2010) påpeker ved at barnehagene i denne balansegangen må forske seg fram til faktisk gjennomførbare praksiser. Slik vi oppfatter det i et organisasjonsperspektiv, peker også Anne mot faktorer i organisasjonen som favner et institusjonelt eller kulturelt organisasjonsperspektiv (jf. Børhaug et al., 2011). Annes uttalelser forteller oss at denne organisasjonen ser ut til å ha en

kultur og holdninger samt rutiner og arbeidsmåter for å kunne realisere barns muligheter for medvirkning, noe Argyris og Schön (1978) samt Aasen (2018) peker på som kjennetegn ved en lærende organisasjon. Dette kommer blant annet til uttrykk når Anne sier at barnehagen har “lagt alle møtene til en dag, fordi vi så at det gjorde at møtene gikk mindre ut over barna”. Institusjonelle strukturelle faktorer som møtevirksomhet blir altså justert ut ifra hensynet til ivaretagelse av barnas muligheter for medvirkning.

Beate gir tydelig uttrykk for at effektiviteten i barnehagehverdagen kan svekke barns mulighet for medvirkning, i forhold til bemanning og ressurser, noe som kommer tydelig frem når hun sier at “effektiviteten kan bidra til å svekke barns mulighet for medvirkning”. Hun utdyper dette ved å legge til at hun da sikter spesielt mot “bemanningen, ressurser, til ting som blir som er pålagt oss her i barnehagen” og at dette er “ting som tar tid og som vi må ta stilling til helt konkret”. Også Beates uttalelser sier oss at dette er en profesjonsutøver som opplever et misforhold mellom føringer i et instrumentelt organisasjonsperspektiv (jf. Børhaug et al., 2011) samt de rent praktiske konsekvenser dette får i et institusjonelt organisasjonsperspektiv, all den tid dette er føringer som faktisk må følges opp og iverksettes i praksis, uten at de nødvendigvis ledsages av økte ressurser. Dette er et opplevd spenningsforhold som blant annet også Børhaug et al. (2018) beskriver som barnehagelærernes utfordring i balansen mellom strukturelle og institusjonelle hensyn, samt utfordringer med bemanningsressurser, noe som også støttes av Børhaug og Bøe (2022). Dette tolker vi også som et uttrykk for en type kostnadseffektivitet som særlig kjennetegner det som kan beskrives som NPM-tankegods (jf. Børhaug & Lotsberg, 2016; Thoresen, 2015). Vi ser av utsagnene at informanten kommer i en uttalt lojalitetskonflikt mellom nødvendige oppgaver som hun ikke nødvendigvis opplever å ha ressursmessig dekning for. Dette er noe Bae (2012) problematiserer, når hun peker på at ideologiske strømninger på styringsnivå kan innvirke på barnehagens praksis. Ifølge Eide og Winger (2018), ville det kunne vært fordelaktig om barnehagens rammevilkår for blant annet bemanning hadde vært bedre, noe vi ser informantens uttalelser som et eksempel på. Beate utdyper videre hvordan personalet reflekterer sammen rundt hvordan man kan utøve en praksis til barnas beste i denne balansegangen mellom ytre krav og indre behov. Dette kommer tydelig fram når Beate forteller oss at “dette snakker vi jo mye om på disse møtene våre også” og at “endringene er jo gjort for barnets beste”. Hun oppsummerer dette ved å si at “vi må alltid tenke nytt og gjøre det beste ut av ting”. Som med Annes uttalelser, tolker vi også dette som et uttrykk for

refleksive egenskaper ved personalet samt organisasjonen, som Argyris og Schön (1978) samt Aasen (2018) peker på som kjennetegn ved en lærende organisasjon.

Cecilies forståelse knyttet barns medvirkning i en effektiv barnehagehverdag til bevissthet om og organisering som kan ivareta barns muligheter for medvirkning, til tross for opplevd press, samt relevansen av et samhandlende personale i disse prosessene. I et organisasjonsperspektiv, oppfatter vi at Cecilie peker på både instrumentelle og institusjonelle faktorer (jf. Børhaug et al., 2011) ved organisasjonen hun arbeider i. Hun ser blant annet egenskaper som “bevissthet og organisering” som relevante, noe som grovt sett kan sies å sammenfalle med et henholdsvis institusjonelt og instrumentelt perspektiv, eller snarere skjæringspunktet mellom disse (Børhaug et al., 2011). Dette kommer til uttrykk når hun sier at barns muligheter for medvirkning i en effektiv hverdag i stor grad handler “mye om bevissthet og organisering” og utdyper dette med et eksempel om “disse dagene hvor du er underbemannet eller det blir litt mer” der strategisk organisering kan gjøre det “lettere for å klare å fange opp barnas ønsker og kanskje ta seg litt mer tid”. Instrumentelle behov og føringer må altså kombineres med ivaretagelsen av institusjonelle hensyn og behov. Dette tolker vi som at også Cecilie opplever et uttrykt press fra det som i følge Børhaug og Lotsberg (2016) samt Thoresen (2015) kan karakteriseres som NPM-influerte faktorer som kostnadseffektivitet. Berit Bae (2012) spør seg med Kjørholt og Tingstad (2007) samt Seland (2009) om dette er en type tankegodt som kan bidra til å innskrenke barns medvirkning. Denne mulige innskrenkningen forsøker Cecilie etter vårt syn å unngå etter beste evne ved å strategisk organisere på en måte som kan åpne for barns muligheter for medvirkning. Dette utdyper hun videre ved å legge til at muligheter for medvirkning “handler jo veldig mye om oss, og så voksenpersoner først og fremst”. Hun understreker at det er relevant “hvordan vi legger til rette for medvirkning, at vi snakker sammen om det og hvordan vi arbeider sammen”, noe som også Ree (2020) samt Eide og Winger (2018) fremhever som viktige egenskaper for ivaretagelse av barns rett til medvirkning. Når Cecilie med dette vektlegger relevansen av et samhandlende og lærende personale, tolker vi også dette som hennes uttrykk for egenskaper som Argyris og Schön (1978) samt Aasen (2018) peker på som kjennetegn ved en lærende organisasjon.

Vi ser altså at samtlige informanter skisserer aspekter ved den kontinuerlige balansen mellom effektivitetens krav og synet på barnet som et medvirkende subjekt, setter barnehagens aktører i en posisjon av kontinuerlig refleksjon, balansering og prioritering – noe som nettopp

kjennetegner en lærende organisasjon (Argyris & Schön, 1978; Aasen, 2018; Moen & Mørreaunet 2019). Barnehagen skal i følge rammeplanen være en lærende organisasjon, og er med dette pålagt å utøve en refleksiv praksis med utvikling og forbedring som formål, i tråd med føringer i lov og rammeplan (Kunnskapsdepartementet, 2017).

Når vi ser på denne barnehagen i et organisasjonsperspektiv, ser vi paralleller til Argyris og Schöns (1978) teori om lærende organisasjoner, som ifølge Aasen (2018) vektlegger samhandlende individer i en lærende organisasjon. Vi ser at alle informantene vektlegger denne typen samhandling i kollegafellesskapet når de kommer med utsagn som “dette snakker vi mye sammen om” og “hvordan vi snakker sammen om det”. Videre vektlegges samhandling og koordinering blant personalet som relevante faktorer for å kunne realisere barns muligheter for medvirkning. Dette samsvarer etter vår oppfatning med at en organisasjons handlingsteorier ifølge Argyris og Schön (1978) samt Aasen (2018) finnes i relasjonen mellom individene og organisasjonen. Disse handlingsteoriene består av det som Argyris og Schön (1978) kaller uttrykt teori og bruksteori. Etter vår oppfatning er det også et sammenfall mellom uttrykt teori og bruksteori og henholdsvis et instrumentelt og institusjonelt organisasjonsperspektiv (jf. Børhaug et al., 2011). I vår forskningsbarnehage kommer den uttrykte teorien etter vår oppfatning til syne i styrende dokumenter for barnehagen, som Barnehageloven, rammeplan, barnehagens årsplan og dagsplaner. Alle disse ulike formene for uttrykt teori vektlegger relevansen og de juridiske føringene for barns rett til medvirkning i barnehagen (Barnehageloven, 2005; Kunnskapsdepartementet, 2017). Dette er objektivt målbare faktorer som sammenfaller med det som Børhaug et al. (2011) peker på som trekk ved organisasjonen i et instrumentelt perspektiv. Barnehagens bruksteori kommer etter vår oppfatning til syne i personalets og barnehagens faktiske holdninger og handlinger. Vi legger til grunn at informantenes utsagn er troverdige, og slutter av dette at barnehagen faktisk har fokus på, tilrettelegger og oppfordrer til barns muligheter for medvirkning. Dette oppfatter vi som kulturelle faktorer ved barnehagen, noe som sammenfaller med det som Børhaug et al. (2011) peker på som trekk ved organisasjonen i et institusjonelt perspektiv. Vi ser altså et samsvar mellom uttrykt teori og bruksteori, noe som ifølge Argyris og Schön (1978) samt Aasen (2018) tilsier at dette er en lærende organisasjon. Det samme slutter vi oss til når vi overfører denne tankegangen til et instrumentelt og institusjonelt organisasjonsperspektiv (jf. Børhaug et al., 2011). Barnehagen skal ifølge rammeplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017) være en lærende organisasjon, noe vår forskning peker på at

denne barnehagen faktisk kan sies å være i sin håndtering av medvirkning i en effektiv kontekst.

På bakgrunn av vår drøfting, uttrykker personalet en oppfatning av at barns muligheter for medvirkning er under press i en effektiv hverdag. Barnehagen forsøker imidlertid etter beste evne å ivareta deres lovfestede rettigheter for muligheter til medvirkning, noe som fordrer et personale med en refleksiv praksis i en lærende organisasjon.

6.0 Avslutning

Vår problemstilling for denne bacheloroppgaven er: Hvordan opplever personalet barns muligheter for medvirkning i en effektiv hverdag? Når vi analyserte og drøftet våre funn i lys av teori, forsøkte vi å konkludere med at personalet synes å ha en oppfatning av at barns muligheter for medvirkning er under press i en effektiv barnehagehverdag. Ivaretakelsen av barns muligheter for medvirkning i dette spenningsfeltet, ser ut til å fordre et bevisst personale med en refleksiv praksis i en lærende barnehage.

For å kunne komme fram til en helhetlig besvarelse av vår problemstilling, startet vi med å gjøre rede for relevant teori og begrepsapparat. Vi presenterte så vår metode og metodiske framgangsmåte som vi benyttet oss av for å komme fram til våre funn. Deretter presenterte vi våre funn med utgangspunkt i vårt forskningsmateriale. Våre funn peker mot at arbeid med barns medvirkning i en effektiv kontekst, fordrer et bevisst og reflektert personale i en lærende barnehage. Disse funnene drøftet vi i lys av teorien og begrepsapparatet vi redegjorde for.

Det kunne være spennende å forske videre på spenningsfeltet som vår problemstilling skisserer. Vi vil fortsette å holde oss faglig oppdatert og følge med på eventuelle forskningsmessige oppdateringer på dette området spesielt, samt i barnehagefeltet generelt. Vi ser en umiddelbar overføringsverdi til rollen vi snart trer inn i som barnehagelærere. Arbeidet med denne oppgaven har gitt oss økte kunnskaper og refleksjoner rundt barns rett til medvirkning, samt de til tider motstridende hensyn som må ivaretas i en effektiv barnehagekontekst. Dette er også noe som vekker et fagpolitisk engasjement i oss. Vi ser det

som en del av vårt profesjonsoppdrag å være en tydelig stemme for hensynet til barnas beste i både det offentlige og hverdagslige ordskifte.

Litteraturliste

- Argyris, C. & Schön, D. A. (Red.) (1978). *Organizational Learning: A Theory of Action Perspective*. Addison-Wesley.
- Bae, B. (2006). Perspektiver på barns medvirkning i barnehage. I: *Temahefte om barns medvirkning* (s.6 - 27). Kunnskapsdepartementet. Hentet fra:
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/300463-temahefte_om_barns_medvirkning.pdf
- Bae, B., Eide, B. J., Winger, N. & Kristoffersen, A. E. (2006). *Temahefte om barns medvirkning*. Kunnskapsdepartementet. Hentet fra:
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/300463-temahefte_om_barns_medvirkning.pdf
- Bae, B. (2007). *Å se barn som subjekt – noen konsekvenser for pedagogisk arbeid i barnehage*. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/barnehager/artikler/a-se-barn-som-subjekt---noen-konsekvenser/id440489/>
- Bae, B. (2012). Barnehagebarns medvirkning. Overordnede perspektiver og internasjonal forankring. I B. Bae (Red.). *Medvirkning i barnehagen. Potensialer i det uforutsette* (s. 13 - 31). Fagbokforlaget.
- Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager* (LOV-2005-06-17-64). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64?q=barnehageloven>
- Biesta, G. (2011). *God utdannelse i målingens tidsalder – Etik, politik, demokrati*. (J. Wrang Overs.). Forlaget Klim. (Opprinnelig utgitt 2009).
- Børhaug, K. (2010). *Medverknad for born i barnehagen - meir påverknad? I FOU i praksis* (s. 9 - 23), 4 (2).
- Børhaug, K., Helgøy, I., Homme, A., Lotsberg, D. Ø. & Ludvigsen, K. (2011). *Styring, organisering og ledelse i barnehagen*. Fagbokforlaget.
- Børhaug, K. & Lotsberg, D. Ø. (2016). *Barnehageleiing i praksis*. Det Norske Samlaget.

- Børhaug, K., Brennås, H. B., Fimreite, H., Havnes, A., Hornslien, Ø., Moen, K. H., Moser, T., Myrstad, A., Steinnes G. S., & Bøe, M. (2018). *Barnehagelærerrollen i et profesjonsperspektiv - et kunnskapsgrunnlag*. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/f78959abbd54b0497a8716ab2cbbb63/barnchagelærerrollen-i-et-profesjonsperspektiv.pdf>
- Børhaug, K. & Bøe, M. (2022). *Barnehagelærerprofesjonen*. Universitetsforlaget.
- Christoffersen, L. & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene*. Abstrakt forlag.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7. utg.). Gyldendal Akademisk.
- Eide, B. J. & Winger, N. (2018). "...være grei og snill, og for øvrig kan man gjøre hva man vil"? - Medvirkningens kår i dagens barnehage. I K. D. Wolf & S. S. Svenning (Red.), *Perspektiver på barns medvirkning i barnehagen* (s. 27 - 42). Universitetsforlaget.
- FNs barnekonvensjon. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av De Forente Nasjoner den 20. november 1989, ratifisert av Norge den 8. januar 1991: Revidert oversettelse mars 2003 med tilleggsprotokoller*. Barne- og familiedepartementet.
Hentet fra:
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6. utg.). Abstrakt forlag.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir. Hentet fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>
- Kjørholt, A. & Tingstad, V. (2007). Flexible places for Flexible Children? Discourses on New Kindergarten Architecture. I H. Zeiher, D. Devine, A. T. Kjørholt og H. Strandell (Red.). *Flexible Childhood? Exploring Children`s Welfare in Time and Space*. (s. 169 - 188). University Press of Southern Denmark.

- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.) (T. M. Anderssen & J. Rygge Overs.). Gyldendal akademisk. (Opprinnelig utgitt 2009).
- Lindseth, A. & Norberg, A. (2004). *A phenomenological hermeneutical method for researching lived experience*, (s. 145 - 153). Hentet fra:
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1471-6712.2004.00258.x>
- Moen, K. H. & Mørreaunet, S. (2019). Ledelse av vurdering i en lærende barnehage. I S. Mørreaunet, K.-Å. Gotvassli, K. H. Moen & E. Skogen (Red.), *Ledelse av en lærende barnehage* (2. utg., s. 185 – 210). Fagbokforlaget.
- Postholm, M. B. & Jacobsen, D. I. (2016). *Læreren med forskerblick - Innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter*. Cappelen Damm Akademisk.
- Ree, M. (2020). Personalets beskrivelser av medvirkning fortolket ut fra et fellesskapsperspektiv. *Barn – forskning om barn og barndom i Norden*, 38(2). Hentet fra: <https://doi.org/10.5324/barn.v38i2.3707>
- Seland, M. (2009). *Det moderne barn og den fleksible barnehagen*. Doktoravhandling ved NTNU.
- Thoresen, I. T. (2015). *Barnehagelæreren – Profesjon, politikk og forskning*. Cappelen Damm Akademisk.
- Aasen, W. (2018). *Teamledelse i barnehagen* (2. utg.). Fagbokforlaget.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide.

Intervjuguide.

Problemstilling:

Hvordan opplever personalet barns mulighet for medvirkning i en effektiv hverdag?

Spørsmål:

1. Velkommen og presentasjon av prosjektets formål.
2. Vennligst si litt om deg selv og din stilling i barnehagen, samt arbeidserfaring i barnehagesektoren?
3. Hva legger du i begrepet barns medvirkning?
4. Hvordan opplever du at barn har mulighet for medvirkning i barnehagen du arbeider i?
5. Hvilke faktorer kan fremme barns mulighet for medvirkning?
6. Hvilke faktorer hemmer barns mulighet for medvirkning?

Fordypningsspørsmål: For tiden er det mye snakk om effektiviteten som styrer barnehagehverdagen. Hvordan opplever du virkninger av effektivitetsdiskursen i din arbeidshverdag? Hva gjør effektiviteten med barns muligheter for medvirkning?

7. Er det noe du vil tilføye?
8. Takk for at du deltok i intervjuet.